

Grönplan för Kungälvvs kommun

- ett handlingsprogram för hur
vi ska planera, bygga och
förvalta tätortens gröna
strukturer och gröna miljöer

Antagen i
kommun-
fullmäktige
okt 2006

KUNGÄLVVS
KOMMUN

Strandpromenad utmed Nordre älv kan bli verklighet om projektet på sidan 10 genomförs. Bilden visar hur passagen förbi kexfabriken skulle kunna se ut. Montage: Erik Sturesson

**KUNGÄLV'S
KOMMUN**

Grönplanen är framtagen av Tekniska kontoret på uppdrag av Tekniska nämnden under 2005-2006.

I oktober 2006 antogs grönplanen i kommunfullmäktige.

För innehåll och textbearbetning svarar Barbro Gabrielsson och Peter Andreasson. För redigering och layout svarar Jan Rancken och Erik Sturesson.

Grönplanen är delfinansierad av Länsstyrelsen, Västra götalandregionen, genom Lokala Naturvårdssatsningen

Sammanfattning

Kungälv och Marstrand har traditioner som trädgårdsstäder. Planteringar och trädgårdsanläggningar som skapades redan på 1800-talet är ett kulturarv som är värt att bevara och utveckla i det moderna samhället. Grönplanen visar Kungälvs kommuns avsikter för bevarande och utveckling av tätorternas parker och grönområden för dagens och framtida generationers kommuninvånare.

Tillgången på grönytor i form av **kvarters- och stadsdelsparker** i de större tätorterna är god. Inventeringen visar dock att det finns brister när det gäller tillgängligheten och möjligheten till aktiviteter.

Grönplanen kommer att kompletteras med en **parkplan för varje tätort**. Parkplanen ska ständigt hållas aktuell med förslag till anläggningsprojekt samt skötsel- och underhållsplaner som ska leda till att uppsatta mål uppnås. Parkplanerna är tänkta att visa på enskilda värden och möjliggöra prioriteringar vid planläggning av ny bebyggelse.

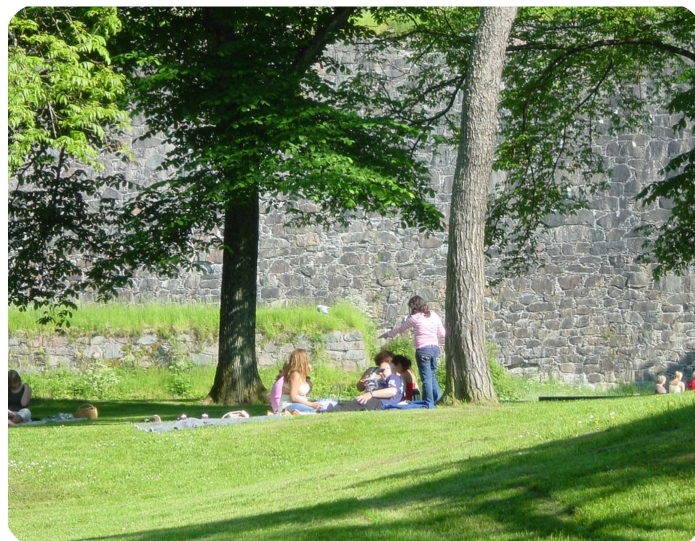
För att öka värdet av den ibland splittrade grönstrukturen föreslås att grönytorna binds samman med gångstråk och gröna korridorer. Det blir då möjligt att i en väl sammanhängande **grönytestruktur** kunna ta sig ut i den omgivande naturen.

Idag har kommunen en egen organisation som sköter och förvaltar en stor del av kommunens grönytor. Den **kompetensen** bör också finnas med vid planeringen för ny byggnation. Det finns också mycket att vinna på att pröva nya åtaganden i ett tidigt skede av byggprocessen.

Strategier för att uppnå de **övergripande målen** är beskrivna i punktform utan inbördes viktning. **Handlingsplanen** berör flera verksamheter och förutsätter i några fall separata beslut om det som är nya åtaganden.

Innehåll

1. Omfattning och användning	sid 2
2. Betydelse, funktion och värden	4
3. Mål och strategier	5
4. Grönytornas innehåll	6
5. Inventering av tätorterna	9
6. Organisation och kompetens	16
7. Handlingsplan	17
8. Angränsade planer och litteraturförteckning	18

Fästningsparken i Kungälv är en av våra stadsdelsparker.
Bild: Barbro Gabrielsson

1. Omfattning och användning

Möjligheternas landskap

Kungälv's kommun ligger i ett mycket varierat landskap med allt från hav och den Bohus-ländska skärgården till den djupaste skogen med berg, sjöar och vattendrag. I kommunen finns även gamla odlingslandskap som visar ett landskap präglad av människan. Inom kommunen finns det således många möjligheter till varierade naturupplevelser. Det finns en naturlig rikedom inom kommunens gränser, värdefulla tillgångar som kräver en klok och varsam hantering av politiker, tjänstemän och medborgare.

Tätorternas expansion

Kungälv's kommun befinner sig i ett expansivt skede med snabb utbyggnadstakt och det är konkurrens om marken. Det är därför viktigt att formulera mål och riktlinjer för arbetet med gröna frågor och att bedriva en medveten och långsiktig planering av de gröna miljöerna så att den planerade exploateringen, samt den befintliga och den framtida gröna strukturen, resulterar i en god bebyggd miljö för ett uthålligt samhälle.

Vilka grönytor omfattas av grönanplanen?

Grönanplanen omfattar tätorterna Kungälv, Ytterby, Marstrand, Diseröd, Kode och Kärna och omfattar tätorternas planlagda parkmark och naturmark men den beaktar även allemansrättslig mark som ligger i eller vid tätorterna och som utnyttjas bland annat för rekreation och lek.

Vad är en grönanplan för Kungälv's kommuns tätorter?

Grönanplanen är ett planeringsunderlag som visar kommunens avsikter beträffande bevarande och

utveckling av tätorternas parker och grönområden. Grönanplanen är vägledande för beslut dels i förändrings- och förnyelsearbetet, dels i allmänna skötselåtgärder.

Varför gör man en grönanplan för Kungälv's kommuns tätorter?

Plan- och bygglagen från 1996 ställer krav på att kommunerna ska planera för en ändamålsenlig grönastruktur och att bebyggelsemiljön ska utformas så att behovet av parker och grönområden tillgodoses. Kommunerna ska behandla grönastrukturen tillsammans med bebyggelse- och trafikstrukturen som tre jämställda strukturer vid all samhällsbyggnad.

Kommunerna ansvarar också för att leva upp till det nationella miljömålet - En god bebyggd miljö, som bland annat innebär att kulturhistoriska och estetiska värden i park och naturmark ska tillvaratas. Boende- och fritidsmiljön ska uppfylla krav på bullerfrihet och ha tillgång till solljus och ren luft och den biologiska mångfalden i tätortens gröna- och vattenområden ska utvecklas.

För att kunna uppnå de ovan nämnda målen är det av väsentlig betydelse att man förstår den gröna miljöns funktion. Det krävs också samordning och samspel mellan alla de som arbetar med den gröna miljön, det vill säga alla från politiker och översiktliga planerare via projektörer och till förvaltare. Alla måste veta åt vilket håll man ska sträva.

Vad är grönastruktur?

Grönastruktur är ett samlande begrepp för allt det viktiga som grönskan, vattnet, marken och allt det levande som

Fiske i Nordre älv. Bild: Barbro Gabrielsson

1. Omfattning och användning

finns i våra tätorter och i vår kommun.

Grönstrukturen är ett nätverk av små och stora grönområden av olika karaktär och funktion. Hela spektrat från den välskötta stadsparken eller trädgården till den "vilda" naturen innefattas i det som i planeringssammanhang brukar kallas för grönstruktur. De gröna områdena kan vara mer eller mindre sammanhängande och är oberoende av ägo- eller administrativa gränser.

För att förstå begreppet grönstruktur och betydelsen av grönstruktur kan det vara bra att titta lite närmare på de andra två strukturerna som samhället består av, nämligen trafikstrukturen och bebyggelsestrukturen.

Trafikstruktur är ett system av vägar och gator som är sammanfogade till ett fungerande vägnät som människor kan ta sig runt i. Det är lätt att förstå hela finessen med en trafikstruktur eftersom lösryckta vägstumpar som inte leder någonstans är helt meningslösa.

Bebyggelsestruktur är ett system där bebyggelsen

(bostäder, arbetslokaler, serviceinrättningar och affärslokaler bland annat) har sammanfogats till ett fungerande nätverk där människor kan bo, arbeta, handla, roa sig med mera.

Grönstruktur innebär att man sammanfogar de gröna miljöerna till ett fungerande grönt nätverk där människor, växter och djur kan förflytta sig. Möjligheten att kunna ta sig från staden och ut i landskapet, i gröna kilar eller längs gröna stråk, har stor betydelse för hur människor använder och upplever det omgivande kultur- och naturlandskapet.

Om den gröna miljön ses som en exploateringsreserv sker en fragmentering av den gröna strukturen till små splittrade grönområden, vilka har sämre möjligheter att fungera för människor, djur, stad och miljö. Det är därför viktigt att hela tiden arbeta med den gröna miljön just som en struktur och att förstå den gröna miljöns betydelse, funktion och värden.

Trafikstruktur kan också bli grönstruktur. Gamla Brogatan i Kungälv. Bild: Peter Andreasson

2. Betydelse, funktion och värden

Den gröna miljön har flera betydelser och många värden liksom den fyller flera olika funktioner. Förenklat kan man sammanföra allt detta i tre huvudgrupper enligt följande.

Den sociala funktionen

Den gröna miljön har stor betydelse för människors vardagsliv, livskvalitet och hälsa.

Förbättrad kondition, rörlighet, koncentration, inlärningsförmåga liksom minskad stress och ökad kreativitet är positiva effekter av vistelser i park och natur. Äldre människor mår bra av att få vistas i gröna miljöer och för barn är gröna miljöer oöverträffade för lek, fysisk träning och inläring. Gröna områden för möten, idrott, promenader, naturupplevelser, solbad, avkoppling, kulturevenemang, lek och fester är viktiga för människors välbefinnande och trivsel.

Den kulturella funktionen

Den gröna miljön är en viktig bärare av tätortens och bygdens historia och identitet. Fornlämningar, gravfält, vindpinad kustvegetation, storvuxen lövskog liksom det brukade kulturlandskapet är exempel på gröna miljöer som påminner om vår historia och ger identitet. Parker, trädgårdar, kyrkogårdar, koloniområden, alléer och stora träd ger karaktär och identitet åt tätorten och bidrar till en trevlig och attraktiv boendemiljö. Gröna miljöer är attraktiva att bo i och de lockar också till sig företag som vill etablera sig i områden som kan erbjuda trevlig arbetsmiljö, vilket som tydliggör företagets miljömedvetenhet.

Den ekologiska funktionen

Termen biologisk mångfald står för tre betydelser: artrikedom, genrikedom inom arten och rikedom av livsmiljöer, det vill säga biotoper, i landskapet. Skälen att bevara den biologiska mångfalden i såväl tätorten som ute i landskapet är flera, men ett viktigt skäl är att om den biologiska mångfalden minskar så leder det till att ekosystemet fungerar sämre och att produktiviteten minskar. Ett annat skäl till att bevara den biologiska mångfalden i tätorten är att många människor därigenom får möjlighet att uppleva natur i sin vardagsmiljö.

Den biologiska mångfalden i tätorten är beroende av de biologiska förutsättningarna i landskapet. Det är av stor betydelse hur grönstrukturen ser ut, det vill säga hur stora de gröna områdena är och hur dessa hänger samman inom tätorten och med naturen i det omgivande landskapet. Tätorternas gröna miljöer är inte

nödvärdigtvis dåliga miljöer för växter och djur utan kan vara ett komplement till växter och djurs naturliga miljöer. Lyckas vi behålla kontakten mellan landskapets natur- och kulturmiljöer och tätortens gröna miljöer samtidigt som vi kan variera biotoperna har vi goda förutsättningar för en rik biologisk mångfald även i tätorterna.

Tätortens parker och naturmarker samt öppna vattenytor har stor påverkan på tätortens klimat och miljösituation. De kan syresätta luften, filtrera luften från stoft och gasformiga föroreningar, ventilera tätorten, utjämna temperaturskillnader, öka luftfuktigheten och dämpa regn och dagvattenavrinning samt ta hand om komposterat park och trädgårdsavfall. Hur väl allt detta fungerar är beroende av hur den gröna strukturen ser ut.

Sammanfattningsvis kan man säga att en grönstruktur som förbinder tätortens gröna miljöer med det omgivande landskapets gröna miljöer skapar förutsättningar för en god biologisk mångfald, gott närklimat, god luftkvalité samt en spännande och varierande miljö för människorna i tätorten.

Kolonilotta vid Kastellegårdsvägen. Bild: Barbro Gabrielsson

3. Mål och strategier

Övergripande mål

- ✓ **Öka den biologiska mångfalden och utöka antalet biotoper**
- ✓ **Värna om och utveckla platsernas identitet och kulturhistoriska värde**
- ✓ **Underlätta och inspirera till rekreation, naturstudier och aktiviteter i park- och naturmark**

Strategi för att uppnå övergripande mål:

- Samverka i att genomföra förbättringar av gång- och cykelvägsnätet till ett mer sammanhållet nät skilt från biltrafiksystemet där tillgänglighet, trygghet och framkomlighet blir bättre.
- Nya rutiner tas fram för samverkan i grönstrukturfrågor.
- I samhällsbyggandet skapas en sammanhängande grönstruktur med gröna kilar som går från det omgivande landskapet in i tätorten.
- Tätortsbefolkningen ska ha en kvarters- eller stadsdelspark inom 300 meter från sin bostad.
- Grönytor som är av allmänt intresse planläggs och bevaras som offentlig park eller natur
- Tillgänglighet gäller all offentlig mark. I planeringen gäller det att lokalisera grönområdena rätt och minska barriärer.
- Parkplan tas fram för varje tätort. Den ska innehålla en beskrivning av historia, miljö, värden, funktion och skötselansvisningar.

Park- och naturmark på Marstrand. Bild: Barbro Gabrielsson

- Park- och grönområdesgestaltning ses i sitt kulturella och historiska sammanhang där gestaltningen har en relation till den befintliga karaktären i tätorten
- Vid nyanläggningar, förnyelser och upprustningar upprättas skötselplaner för varje projekt för att säkerställa den framtida utvecklingen av den gröna miljön
- Ny och utökad skötsel klargörs i programskedet i samarbete med den förvaltning inom kommunen som ansvarar för den framtida skötseln av grönytan.
- Anpassa skötseln till respektive park och naturmarkens karaktär
- Se till att det finns resurser för att sköta anläggningarna så att deras värde och funktion bibehålls.
- Genomföra förbättringar som underlättar för dem som vill bedriva pedagogiska studier i park- och natur.
- Hela tiden genomföra förbättringar av trygghet, tillgänglighet och säkerhet
- Historiska och kulturhistoriska värden i gröna miljöer bevaras och visas upp genom samverkan mellan verksamheter och organisationer.
- Gynna artrikedom och skydda hotade arter i alla framtida projekt.
- Berika torftig tätortsmiljö med grönska och blomsterprakt.
- Förbättra tillgängligheten för rörelsehindrade att komma till olika attraktioner och besöksmål i parkområdena.
- Informera på olika sätt om attraktioner i parkområden
- Förbättra luftmiljön genom att bevara och anlägga ny vegetation i utsatta lägen.
- Samverka med föreningar och organisationer som vill berika grönområdena med olika aktiviteter
- Prioritera skötselinsatser utifrån behov och funktioner.
- Arbeta för att säkerställa parkmark som saknar skydd

4. Grönyrtornas innehåll

Allmänheten har svårt att se ägo- och gränser och de ansvarsgrenar som finns mellan olika kommunala förvaltningar. Om ett grönområde ligger på tomtmark eller är en offentlig park är av mindre betydelse för den som använder marken för rekreation eller lek. Det viktiga är hur hela miljön är beskaffad och var den är belägen. Därför måste vi i grönplaneringen se på och bedöma både kommunal och enskild mark.

Ansvar för den gröna miljön är splittrad. Bilden visar hur det ser ut i Ytterby.

Vi har i Grönplanen gjort följande indelning av grönområdena:

Natur- och friluftsområde

Natur- och friluftsområden innefattar stora skogsområden, skärgårdsmiljöer och odlingslandskap med en area på mer än 50 hektar och som erbjuder ett varierat natur- och kulturlandskap. Dessa områden bör nås inom 1-2 km och ha en låg bullernivå (under 45 dB(A)). Här finns äldre sammanhängande skog med sjöar, ängs- och hagmarker, bryn, hällar, våtmarker, strandzoner och utsiktsplatser. Här finns möjlighet till att bada, fiska, vandra, motionera samt att få uppleva frisk luft och fri natur i en lugn och rofylld miljö. Natur- och friluftsområden som omger tätorten bör sända in gröna kilar i bebyggelsen. I de friarealer som ligger närmast samhället kan platser ordnas för att ta emot besökare. Passager genom området kan ordnas för att

reducera slitage. Längre bort från tätorten görs inga särskilda arrangemang.

Stadsdelspark

Stadsdelsparker är tätortens större grönområden och kan vara allt från den vildväxande naturmarken till den anlagda parken med en area på 5-50 hektar och som erbjuder många olika aktiviteter och evenemang. Dessa områden bör nås inom 500-800 meter från bostaden och ha en bullernivå under 50 dB(A). Stadsdelsparken är vardagens rekreativlandskap. Här erbjuds lek, bollspel, motion, samvaro och evenemang samtidigt ska det finnas möjlighet till avkoppling och lugn och ro i området. Här finns storvuxna träd och miljön varierar från halvsluten skogsmiljö till öppna gräsytor. Närhet till vatten är extra värdefullt och bidrar till att skapa en mer värdetät miljö. Området bör kunna nås på ett trafiksäkert sätt, helst genom gröna korridorer.

Kvarterspark

Kvartersparker är mindre grönområden i bebyggelsen och kompletterar stadsdelsparken. Kvartersparken kan vara såväl en vildväxande naturpark som en anlagd park och bör ha en area på 0,3-5 hektar. Dessa områden bör nås inom 300 meter från bostaden och ha en bullernivå under 55 dB(A). Kvartersparken är viktig rekreativmiljö nära bostaden. Här erbjuds enklare naturupplevelser med lek, bollspel, promenader och avkoppling. Här finns uppvuxna träd och buskar i en halvöppen miljö och gröna oaser med gräsytor.

Finpark

Finparken är en anlagd mindre park. Den bör vara centralt belägen och vara en kulturformad park utformad för intensiv användning. Gångvägar och platser är hårdgjorda. Här erbjuds blomsterprakt, exotiska växter, promenader, folkli, uteservering och evenemang.

Torg, gågator

Torg är små ofta centralt belägna platser med varierande innehåll. Torget är en mötesplats med sittplatser och blomsterplantering, samtidigt som det erbjuder möjligheter till handel och utställningar.

Blomstertäppa

Liten yta i tätorten med blomsterplanteringar och sittplatser som skänker fågring till området. Ett pauserum där man kan njuta av blomsterprakt och få en liten stund avkoppling. En plats som visar på omsorg och omtanke.

4. Grönytornas innehåll

Gröna stråk

Gröna stråk har både sociala, ekologiska och kulturhistoriska kvaliteter. De förmedlar rent fysiskt kontakten mellan stadens och ytterområdenas grönska genom att skapa samband mellan stadens parker och bilda ledlinjer vidare ut i landskapet. De lockar stadsborna till utflykter och underlättar samtidigt för stadens fauna att hitta livsmiljöer. Vissa stråk har lång historisk kontinuitet och utgör därmed synliga minnen av tidiga kommunikationsmönster.

Industriområden

Inom industriområdena finns det många arbetsplatser och ofta är den gröna miljön försummad. En viktig funktion för utemiljön i dessa områden är att ge möjlighet till avkoppling och rekreation på lunch- och kafferaster samt att vara en stimulerande miljö att komma till på morgonen. Vegetationen och grönytorna kring industriområdena fungerar också som luftrenare och luftfilter. Industriområdenas utformning är också viktig sett ur ett stadsbyggnadsperspektiv eftersom områdena

ofta ligger så att de fungerar som stadens entré. En tilltalande miljö i industriområdena och runt dessa arbetsplatser är positiv för såväl kommunens som företagens marknadsföring.

Förbindelser och avbrott i de gröna stråken. Bilden visar några exempel i en del av Kungälv.

Bostadsgårdar och villaträdgårdar

Vistelseområde för vuxna och barn samt lekplats för de allra minsta barnen. Det är den viktigaste vardagsmiljön och står för vardagsgrönskan för de boende. Klimatet och utformningen på bostadsgården spelar stor roll för hur gården kommer att användas. Den egna gården är en grön oas som visar på årstidens variationer och skapar identitet, trygghet och hemkänsla för de boende och fungerar dessutom som grön länk mellan olika områden i tätorten.

E6 löper genom Kungälv och utgör en stor barriär i landskapet. Bild: Barbro Gabriellsson

4. Grönyrtornas innehåll

Skyddszoner

Grönyrtor som ligger närmast vägar och trafikleder har till uppgift att fungera som skyddszon mellan trafik och bebyggelse. Skyddszonerna har ett mycket lågt rekreativt värde. Zonens främsta uppgift är att fungera som luftrenare och filtrera luften från stoft och gasformiga föroreningar samt att dämpa vinden. För de kringboende utgör vegetationen ett visuellt hinder mot trafiken och på så sätt upplevs den bullrande trafiken mindre störande

Gång- och cykelstråk

Gång- och cykelstråken sammanbinder grönområdena med bostäder, arbetsplatser och centrumfunktioner till ett grönt system separerat från biltrafiken. Gång- och cykelstråken tillåter fotgängare och cyklister att röra sig ostört genom tätorten och vägen till jobbet blir inte bara en transportsträcka utan också en behaglig upplevelse.

Trafikområden

Vegetation vid vägar och trafikleder underlättar orienterbarheten för trafikanterna.

Trädrader och alléer ger optisk ledning och upplevs ofta som trevliga trafikmiljöer att färdas i. Vegetation som flimrar förbi i ögonvrån ger föraren en signal om vilken hastighet han färdas i och omedvetet sänker föraren hastigheten. Härigenom får trädrader och alléer också en hastighetsbegränsande effekt. Vegetationen kring

vägar och trafikleder skapar variationsrikare miljöer och bidrar också till att förbättra luftkvaliteten.

Tätortens träd

Träd har sedan länge haft en viktig roll hos människan. Tron på trädens helande och läkande krafter har varit stor genom historien. I dagens exploaterade samhällen gör träden en stor nytta på flera sätt. Löven fångar upp partiklar som är skadliga för hälsan och rensar och syresätter stadsluften. De skänker oss skugga och svalka under varma sommardagar, dämpar vindar och oljud. De utgör ramverk i parker, skapar rum, döljer eller framhäver vyer och mjukar upp stadens hårda materia. Träden får oss att må bra. En gata utan träd är en gata utan årstider. Trots detta tenderar utrymmet såväl över som under mark att minska med åren på bekostnad av andra intressen såsom t ex trafik och byggnation. Vi måste inse trädens betydelse i staden, annars riskerar vi snart samhällen som är fattiga på välmående grönska.

Träden kan vara skyddade på olika sätt. Unika träd som t ex silverpoppeln i Marstrand är naturminnesförklarad. Alla gamla alléer (med minst fem träd i rad) är biotopskyddade. I detaljplaner kan föreskrivas om trädskydd och då krävs rivningslov för trädfällning.

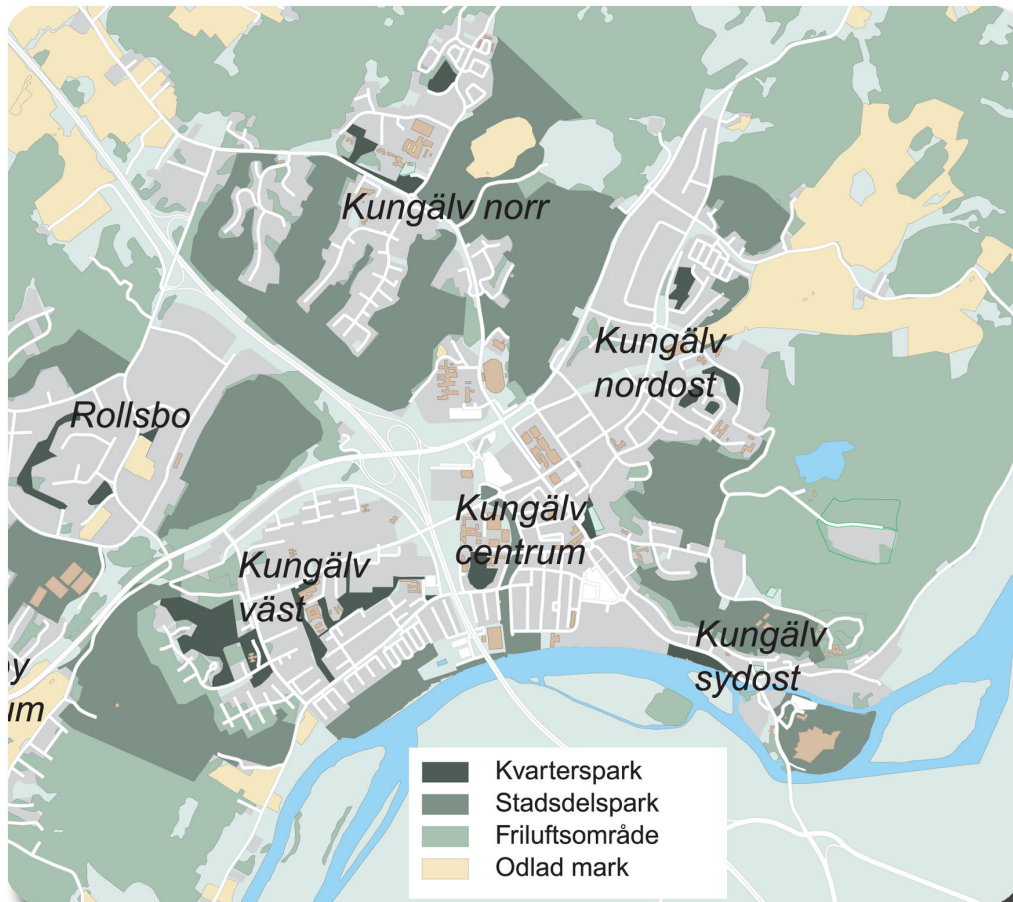

Bilden visar några gång- och cykelstråk liksom önskade nya förbindelser i Kungälv

5. Inventering av tätorterna

Kungälv

Översiktlig parkplan för Kungälv

Motorvägen (E6) och Marstrandsvägen är två kraftiga barriärer som delar samhället i fyra delar. Det passerar 47 600 fordon/dygn på E6 vid Nordre älvbron och trafikbruset hörs över stora delar av Kungälv när vinden ligger på från väster.

Den kuperade terrängen i Kungälv skapar utblickar över samhället och det omgivande landskapet. Kungälvs läge utmed Nordre älv ger möjlighet till värdefull vardagsrekreation vid älvkanten. Älven ger identitet och särprägel åt Kungälv. Närheten till Fontins naturreservat ger också möjlighet till naturupplevelser på relativt kort avstånd från bostaden. Kungälv har en lång och dokumenterad historia och det finns många kulturhistoriska intressanta platser som exempelvis Bohus fästning, Östra- och Västra -gatan, Gamla Torget, Västra parken, Västra Kyrkogården, Bergfeltska trädgården och Apotekstomten, de två senare utmed Västra gatan.

Industriområdena i Rollsbo och i Ängegårde har försummade gröna miljöer.

I stort upplevs Kungälv som en grön stad. Villaträdgårdarna och bostadsgårdarna utgör en stor del av stadens grönska och har därför en viktig funktion att fylla när den gäller den vardagliga upplevelsen av grönska. Det är också genom villa- och bostadskvarteren som man rör sig när man ska ta sig från ett grönområde till ett annat. Villa- och bostadskvarteren är således en viktig grön länk i Kungälvs grönstruktur.

De flesta som bor i Kungälv har en kvarters- eller stadsdelspark inom 300 meter från sin bostad. Områden som fungerar som kvartersparker i Kungälv består ofta av klippta gräsytor, storvuxna träd samt buskar och buskage och de områden i Kungälv som fungerar som stadsdelsparker har ofta karaktären av naturmark, det vill säga en miljö där vegetationen har fått utvecklas fritt och skötselgraden är låg. Vegetationen i stadsdelsparkerna har en stomme av höga träd och uppvuxen vegetation. Kvarters- och stadsdelsparkernas mer friväxande delar är uppskattade och spännande lek miljöer bland barn medan andra kan uppleva dessa delar som skrämmande.

5. Inventering av tätorterna

Brister

Grönområdena är fragmenterade och saknar förbindelser som gör det möjligt att röra sig, gående eller med cykel, mellan de olika områdena i helt gröna miljöer och vidare ut i det omgivande landskapet.

Det saknas ett sammanhängande grönt promenadstråk längs med Nordre älv från Höge Bro och vidare ut i landskapet.

I många av de grönområden som fungerar som stadsdelsparker är vegetationen tät, det saknas iordningställda stigar och det är svårt för äldre, funktionshindrade och de med barnvagn att ta sig fram i denna miljö.

Både kvarters- och stadsdelsparkerna är ensartade och likformade, många områden saknar identitet och variation.

Kungälv saknar en stadspark i ordets rätta bemärkelse.

Förslag på projekt

– Ta fram en plan för att göra hela älvstranden tillgänglig och förbättra härigenom värdet på den gröna miljön i Kungälv

– Restaurera Bergfeltska trädgården och Apotekstomten och öka härigenom den biologiska mångfalden samtidigt som platsernas gröna kulturhistoria lyfts fram

Utmed älvstranden saknas ett sammanhängande promenadstråk.
Bild: Barbro Gabrielsson

Strandpromenaden

Tänk att kunna ta en promenad från Bohus fästning på fästningsholmen, via småbåtshamnar, fina parkområden, och naturmark – kanske ända fram till Ytterby. Hela tiden på samma gångbana, utan störande och farlig trafik. Nästan hela sträckan rör man sig precis utmed Nordre älv – det vackra naturreservatet som skyddas bland annat på grund av sin stora fisk- och fågelfauna. Här finns en stor möjlighet att binda ihop den av motorvägen delade stadsbilden och minska upplevelsen av barriären densamma utgör. Utmed Nordre älvs strand löper det enda park/naturstråk som inte bryts av motorvägen i Kungälv, då här finns ett ca 50 meter brett landstråk som passerar under motorvägsbron. Öka tillgängligheten till detta, och låt Kungälvborna få uppleva en av de största kvaliteterna vi har i staden – älven och dess natur.

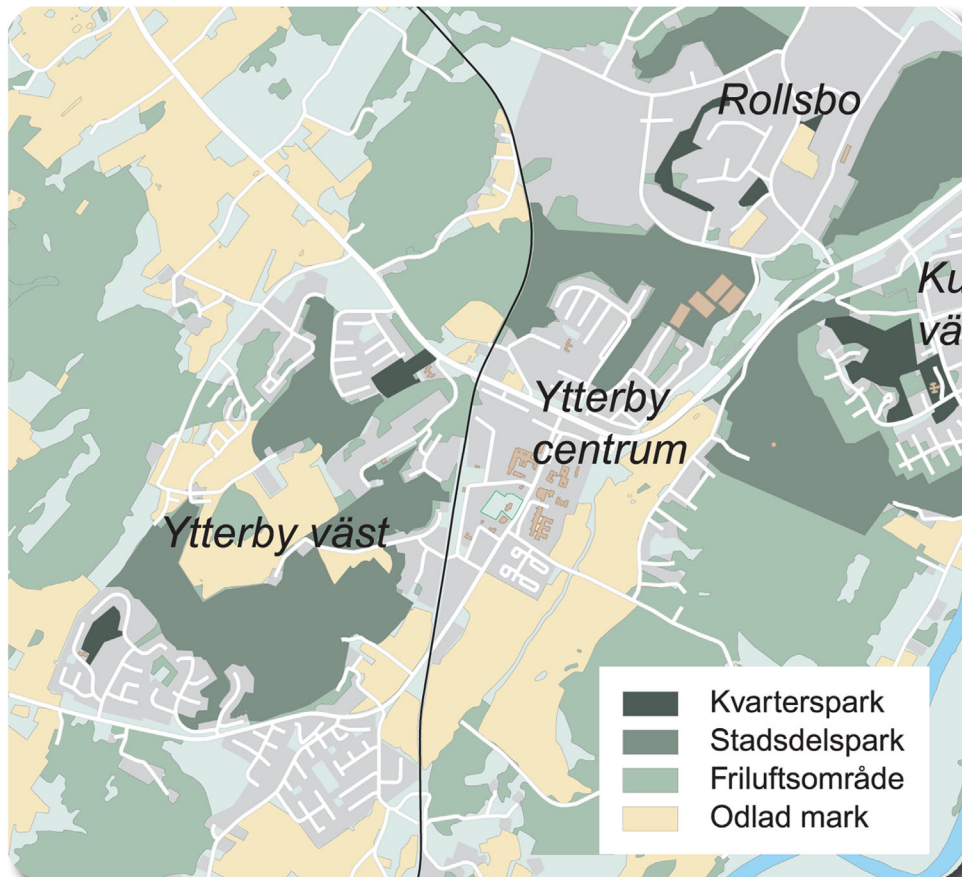
Kanske kan man arbeta med promenaden i etapper. Första etappen blir att passera kex-fabriken. Här vore t ex en träbrygga utmed kajkanten en suverän lösning. Nästa etapp kan vara från Älvparken (vid reningsverket), över den lilla bäcken, förbi bandy-banan och vidare mot Kastellegården. Här växer idag stora vassfält, och en möjlighet är att spara stora och små "öar" av vassvegetation. Då behöver man inte göra för stora ingrepp i landskapet samtidigt som upplevelsen av älven och dess natur bibehålls. Det skulle också kunna medföra att den idag nedgångna miljön runt bandybanan med parkeringsplatserna etc en gång för alla rustas upp. Kanske här det skapas en förträfflig plats för cirkustält och andra evenemang som regelbundet gästar staden. Och lekplatsen vid Gamla Simbadet kan göras om och förbättras och bli ett viktigt delmål på promenaden.

En sista etapp skulle kunna vara att binda ihop hela promenaden med Tega/Ytterby.

5. Inventering av tätorterna

Ytterby

Oversiktlig parkplan för Ytterby

Marstrandsvägen, väg 168, Torsbyvägen, väg 604, och järnvägen är tre stora barriärer som delar Ytterby. På Marstrandsvägen passerar omkring 17 000 fordon/dygn och på Torsbyvägen passerar omkring 12 000 fordon/dygn.

Ytterby ligger ute i odlingslandskapet i en relativt flack terräng. Det omgivande odlingslandskapet är inte tillgängligt för rekreation. Ytterby har en lång historia och flera intressanta kulturhistoriska platser som Kastellegården, Klosterkullen och gravfältet Stora Smällen finns i Ytterbys omgivning.

På sina ställen har Ytterby och Kungälv nästan vuxit samman och här kan man få problem med orternas identitet om utvecklingen fortsätter i den riktningen.

Många villaträdgårdar är små vilket medför att förekomsten av stora träd är mycket liten i dessa villakvarter. De stora träderna finner man mest i den omgivande naturmarken. Mellan bostadsområdena ligger mindre grönområden som har fått funktionen som

kvarterspark och har karaktären naturmark, det vill säga en miljö där vegetationen har fått utvecklas fritt. Vegetationen i dessa miljöer består av stora träd samt buskar och buskage. Mellan Ytterby och Tega ligger ett naturmarksområde som fungerar som stadsdelspark och här finns ett enklare system av promenadstigar.

Samtliga boende i Ytterby har ett grönområde som fungerar som kvarters- eller stadsdelspark eller en skog inom 300 meter från sin bostad.

Brister

Grönområdena är ensartade, likformade och har brist på identitet.

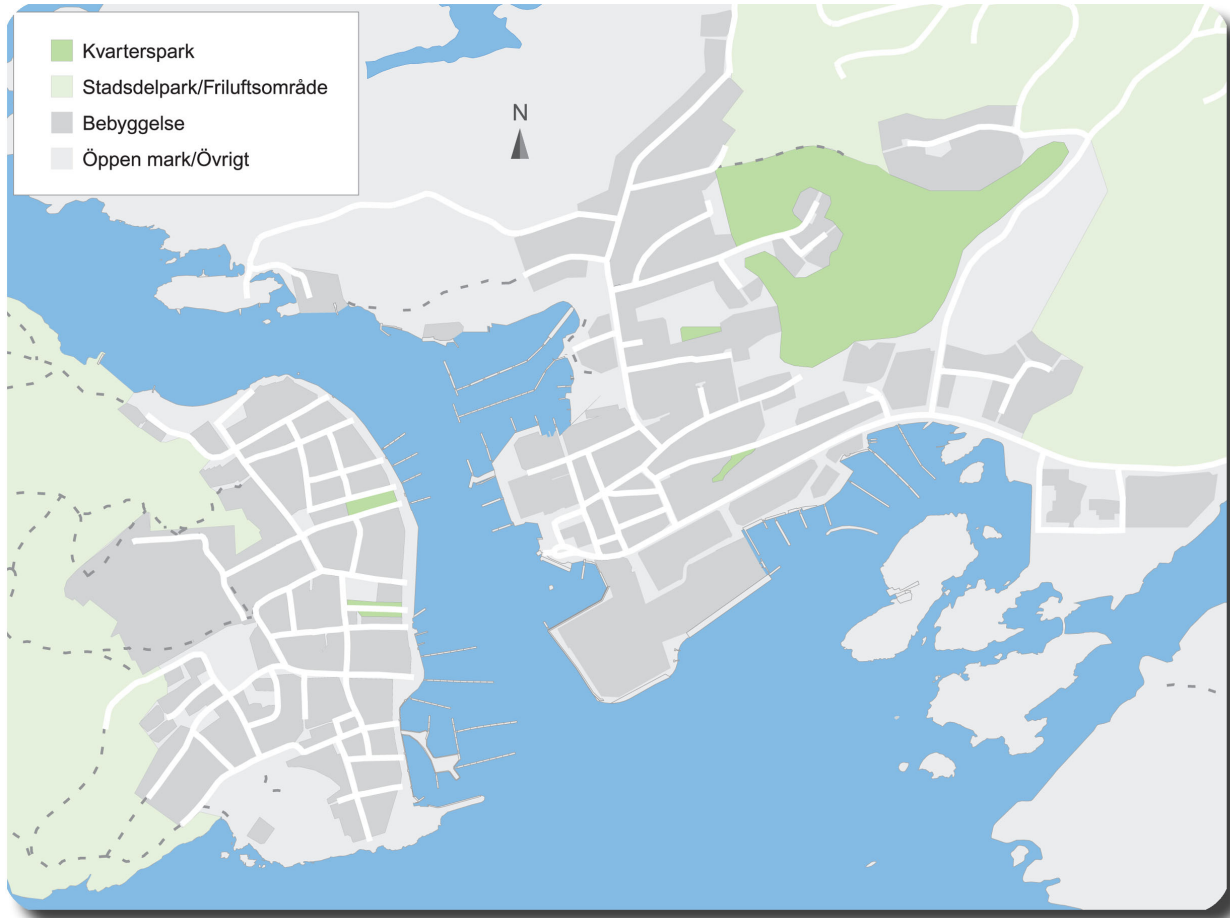
Barriärerna splittrar upp den gröna strukturen

Förslag på projekt

Utveckla gång- och cykelnätet så att tillgängligheten till landskapet ökar

5. Inventering av tätorterna

Marstrand

Översiktlig parkplan för Marstrand.

Marstrand är ett populärt turistmål och orten präglas av det höga antalet säsongsboende. Marstrands läge ute vid havet ger närhet till rekreation och naturupplevelser. Den kuperade terrängen skapar en varierad miljö och det finns många fina platser med utblick över samhället. Bohusnaturen med kala rundade klippor och med en undertryckt vegetation är identitetsskapande för Marstrand.

Marstrand har många kulturhistoriska intressanta platser som Carlstens fästning, Hamnpromenaden, Societetshuset samt Trollskogen och Näckrosdammen. Det finns ett nätverk av promenadstigar på Marstrand men på grund av den kuperade terrängen är det svårt att med barnvagn, liksom att för äldre och funktionshindrade, ta sig fram i denna miljö.

Marstrand är omgiven av den bohuslänska naturen och samtliga boende har tillgång till natur eller hav inom 300 meter från sin bostad. De områden som fungerar som kvarters- eller stadsdelspark är till övervägande del fritt utvecklad natur.

Brister

Plana ytor för lek och idrott saknas.

Förslag på projekt

Utveckla stadsparken till en finpark som representerar sin tidsepok, för att härigenom öka värdetätheten och parkkulturen i Marstrand.

Utveckla en skötselplan som bevarar den bohuslänska naturens särart

Marstrand präglas av den bohuslänska kustnaturen. Bild: Barbro Gabrielsson

5. Inventering av tätorterna

Diseröd

Översiktlig parkplan för Diseröd

Diseröd är ett villasamhälle som ligger på en sluttning ut mot odlingslandskapet och med odlingslandskap och en blandlövsskog i ryggen. Diseröds läge på sluttningen ger utblick över landskapet. Det omgivande odlingslandskapet är inte tillgängligt för rekreation.

Många villaträdgårdar är små vilket medför att förekomsten av stora träd är mycket sparsam i villakvarteren. I Diseröds mitt finns två grönområden som fungerar som kvartersparker och ett område som fungerar som stadsdelpark, samtliga områden har karaktären av naturmark med högväxta träd och buskage

och med en vegetation som har fått utvecklas fritt. I dessa grönområden finns enklare stigar.

Den friväxande gröna miljön är uppskattade och spännande lekmiljöer för barnen och ger möjlighet till helt andra former av lekar än vad villakvarteren kan erbjuda. Samtliga boende i Diseröd har kvarterspark eller skog inom 300 meter från sin bostad.

Brister

Grönområdena är ensartade och likformade och saknar identitet.

Det omgivande odlingslandskapet gör det svårt att ta sig ut i skogen.

Förslag på projekt

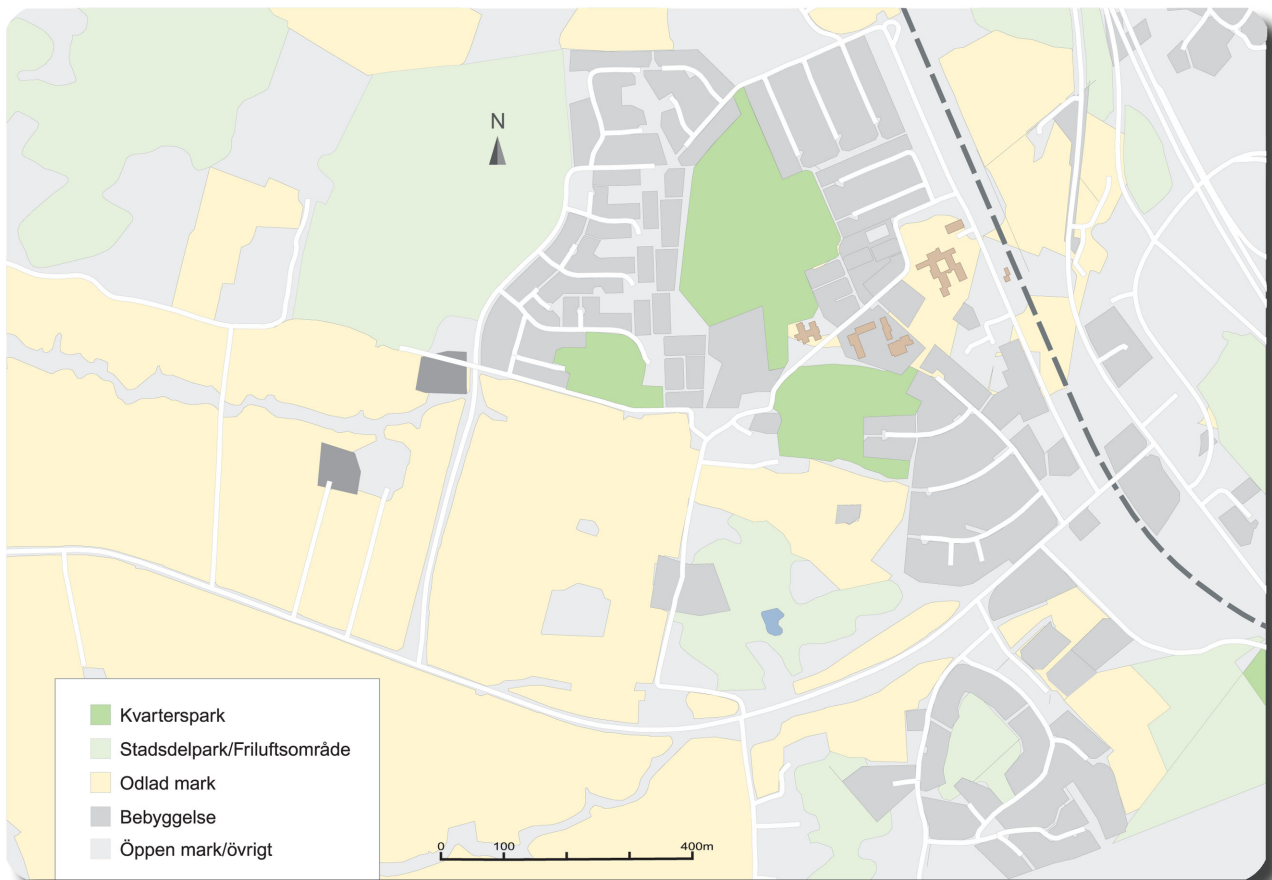
Utveckla kvarters- och stadsdelparker i naturmarken med brynzoner, flerskiktade trädbestånd och ett mer varierat fältskikt.

Diseröd är omgivet av odlingslandskap.
Bild: Barbro Gabrielsson

5. Inventering av tätorterna

Kode

Översiktlig parkplan för Kode.

Villasamhället Kode ligger ute i ett relativt flackt odlingslandskap och det omgivande odlingslandskapet är inte tillgängligt för rekreation. I Kodes östra kant utgör järnvägen och motorvägen E6 en barriär.

Villaträdgårdarna är små och storvuxna träd förekommer således sällan. Mellan bostadsområdena finns tre grönområden som fungerar som kvartersparker. Dessa har karaktären av naturmark med högväxta träd och buskage där vegetationen har fått utvecklas fritt. Ett enklare nät med naturstigar finns i dessa grönområden. Den friväxande gröna miljön är uppskattad och spännande lekmiljö för barn och kompletterar villaområdets lekmöjligheter. Samtliga boende i Kode har kvarterspark eller natur inom 300 meter från sin

bostad.

Brister

Grönområdena är ensartade och likformade.

Det omgivande odlingslandskapet gör det svårt att ta sig ut i skogen.

Förslag på projekt

Utveckla kvarters- och stadsdelsparker i naturmarken med brynzoner, flerskiktade trädbestånd och ett mer varierat fåltskikt.

Järnvägen i Kode.
Bild: Peter Andreasson

5. Inventering av tätorterna

Kärna

Översiktlig parkplan för Kärna.

Kärna är ett litet villasamhälle som ligger ute i odlingslandskapet i en dalgång mellan två höjder. Naturmarken uppe på höjderna är svårtillgänglig och odlingslandskapet är inte tillgängligt för rekreation.

De små villaträdgårdarna saknar möjlighet att innehålla stora träd. I mitten av Kärna finns två grönområden som fungerar som kvartersparker med vegetation som består till övervägande del av klippt gräs. Storvuxna

träd finns i Kärnas omgivande naturlandskap. Samtliga boende i Kärna har kvarterspark eller skog inom 300 meter från sin bostad.

Brister

Grönområdena är ensartade och likformade och saknar identitet och variation.

Svårt att komma ut i det omgivande landskapet.

Förslag på projekt

Utöka den biologiska mångfalden och biotoperna i kvartersparken genom att utöka antalet träd samt genom att omvandla en del gräsytor till äng.

Utveckla kvarters- och stadsdelsparker i naturmarken med brynzoner, flerskiktade trädbestånd och ett mer varierat fåltskikt.

Bibliotek och skola i Kärna. Bild: Gillis Olsson

6. Organisation och kompetens

Ansvar för den gröna miljön är splittrat. Nära bostaden ligger ansvaret på den enskilde eller bostadsföretaget. Här befinner man sig i det privata rummet.

Det offentliga rummet tar vid utanför tomten eller bostadsgården. Här är det allmän plats där grönområdena är tillgängliga för allmänheten och betecknas som kvarterspark eller stadsdelspark. Oftast är det kommunens parkförvaltning som ansvarar här. Ibland är det andra lösningar som gäller. Det kan vara en vägförening eller en samfällighet som har motsvarande ansvar. Detta är vanligt i de mindre tätorterna.

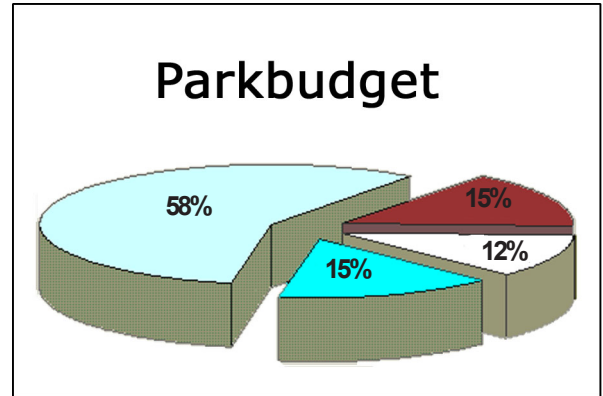
För att säkerställa tillgänglighet och utbud av god närmiljö för de tätortsboende bör förvaltning och byggande samordnas enligt grönplanens riktlinjer och intensioner. Då är det lämpligt att inom kommunens organisation ha en egen kompetens av motsvarande landskapsarkitekt, som kan vara med i den fysiska planeringen, styra byggprocessen och ta tillvara driftserfarenheter i alla skeden.

Utan kontinuerlig skötsel minskar parkanläggningen snabbt i kvalitet och värde. Förebyggande underhåll och renoveringar är viktiga för att undvika kapitalförstöring. En välskött anläggning minskar också risken för nedsmutsning och skadegörelse. Skötseln inriktas på att anläggningarna får avsedd funktion. I en trädgårdsanläggning utvecklas växtligheten hela tiden från den lilla späda plantan till det stora ståtliga trädet. Med hjälp av skötsel- och underhållsplaner samt kompetent personal kan grönytorerna få den rätta skötseln. och utvecklas till ett fint och värdefullt grönområde.

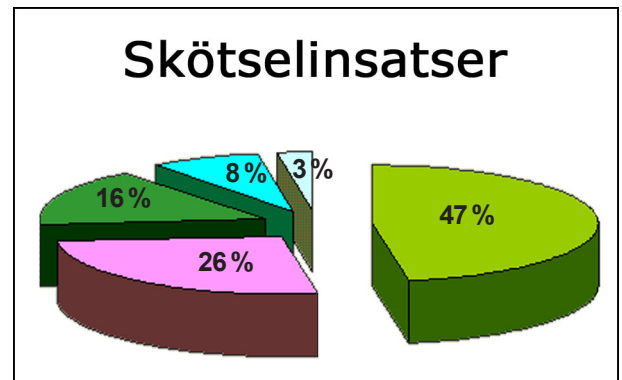
Parkdata 2005:

Anlagd parkområden	67 hektar
Parkskog, naturmark	150 hektar
Naturresevat	250 hektar

Anlagda parkområden	619 000 m ²
Gräsytor	20 000 m ²
Buskytor	900 m ²
Blomrabatter	11 000 m ²
Gångvägar m.m.	18 000 m ²
Lekområden	

- Skötsel 58 %
- Administration 15 %
- Fasta omkostnader 12 %
- Renovering, underhåll 15 %

- Gräs 47 %
- Blommor 26 %
- Träd och buskar 16 %
- Utrustning 8 %
- Naturområden 3 %

Det finns mycket att vinna på en samordning av grönyteskötseln så att grön kompetens blir styrande i såväl egen regi som entreprenad. Ett sådant samarbete finns mellan Fritid, Uppdragskontoret och Tekniska kontoret gällande funktionsentreprenader för tätorterna Kungälv centrum, Kungälv norr och ytterområdena. Samarbetet kan utökas till att gälla alla kommunala grönytor.

Investeringar och skötsel i offentliga parker kan stödjas externt i form av brukar- medverkan eller sponsring. Avtal om detta bör skrivas på kommunens villkor med avsikt att gynna det allmänna intresset.

7. Handlingsplan

Åtgärd	Ansvarig	Klart
Utforma en parkplan för varje tätort med skötselstrategi och utvecklingsplan innefattande t.ex. trädplan, blomsterplan och plan för tillgänglighetsanpassning	Tekniska	2006
Bygga ut en ny del av älvpromenaden vid Karantänsområdet i Kungälv	Tekniska	2008
Renovera och anpassa en central park i Marstrand till omgivningens karaktär och historia.	Tekniska	2007
Skapa en historisk trädgård i Kungälv.	Tekniska	2006
Fungerande rutiner upprättas för samverkan i grönstrukturfrågor.	Samhällsbyggnad Tekniska	2006
I samverkan genomföra minst ett projekt, som främjar nyttjandet av parkområdena till olika aktiviteter.	Kulturförvaltningen Fritid BOU-förvaltningen Socialtjänsten	2006 2006 2007 2007
Genomföra minst ett anläggningsprojekt för varje tätort.	Tekniska	2008
På minst ett ställe genomförs en förbättring som innebär ett genombrott i nuvarande hinder för sammanhängande grönstruktur.	Tekniska Samhällsbyggnad	2008
Utveckla skötsel- och underhållssamarbetet inom kommunen då det gagnar gemensamma intressen	Tekniska Uppdragskontoret Fritid Övriga	Pågår Pågår Pågår 2008
Skötselplaner ska finnas med vid nyanläggning. Rutiner för detta tas fram.	Tekniska	2006

8. Angränsande planer och litteraturförteckning

Angränsande planer

Andra planer som kommer att beröra och behandla grönytor i Kungälv kommun

- Plan för dagvattenhantering i Kungälv kommun ska utarbetas av Tekniska kontoret i ett särskilt projekt.
- Åtgärdsplan för närströvområden i Kungälv och Ytterby ska utarbetas av Samhällsbyggnadskontoret i ett särskilt projekt.

Litteraturförteckning

Kungälv kommunens planer, styrdokument och policy

- Kungälv kommunplan 2000, Översiktsplan enligt PBL, antagen 2001-12-03
- Kungälv kommunplan 2000, Översiktsplan enligt PBL, samrådsupplagan april –99, Del 1 Allmänna intressen
- Grönyteprogram för Kungälv, antagen 1988-04-06
- Styrdokument för Kungälv miljöarbete med målet ett hållbart samhälle, Kungälv kommun
- Miljöpolicy för Kungälv kommun, antagen 2005-05-02
- Miljöbokslut 2004, Kungälv kommun, 2005-05-30
- Befolkningsprognos 2005-2014, Kungälv kommun
- Styrdokument för bostadsförsörjningen i Kungälv kommun 2005-2014
- Trafikplan Kungälv, antagen 2001-10-15
- Stadens möblering – Handbok, Kungälv kommun, antagen 2004-04-05
- Naturvårds- och friluftslivsplan, Kungälv kommun, antagen 2005-01-31
- Kungälv Kommunfakta 2004, Statistiska Centralbyrån 2004

Andra kommuners grön- och parkplaner

- Parkprogram för Uppsala, 2002
- Grönplan för Malmö, 2003
- Grönstruktur i Alingsås stad, 2003
- Stockholms Parkprogram, 2004

Litteratur

- Gröna områden i planeringen, Boverket, 1999
- Grönstruktur i städer och tätorter, Eivor Bucht och Bengt Persson, Stad & Land nr 127:1994, Movium
- Människans natur – Det grönas betydelse för vårt välbefinnande, Titti Olsson et al, Byggeforskningsrådet 1998
- Om parkers betydelse, Patrik Grahn, Stad & Land 93:1991, Movium
- Stadens uterum, Movium sekretariatet, 1982
- Vår tätortsnära natur - en bok om förvaltning och skötsel, Dan Rydberg och Märten Aronsson, Skogsstyrelsen 2004
- Växter och djur i stadens natur – Skydd, skötsel och utveckling av tätortsbiotoper, Clas Florgård, Ulla Mörtberg och Maud Wallsten, Byggeforskningsrådet 1994
- Ystad och land i samverkan, Eivor Bucht och Bengt Persson, Stad & Land 128:1995, Movium
- Träd, deras biologi och vård, Klaus E.F Vollbrecht, SLU Alnarp

Skrifter

- Stadens grönska och strukturer, Mats Gyllin, Maria Kylin, Gunilla Lindholm och Karl Lökvist, Gröna Fakta 6/1999
- Utveckla parkerna!, Patrik Grahn, Gröna Fakta A3 6/1991
- Planera för trygghet i offentlig miljö, Birgitta Andersson, Gröna Fakta 8/2002
- Effektiv parkverksamhet - inte bara en fråga om pengar!, Hans Knutsson, Gröna Fakta 3/2003
- När förvaltning och skola samverkar skapas nya möjligheter, Petter Åkerblom och Titti Olsson, Gröna Fakta 4/2003
- Hur ska parken klinga?, Per Hedfors och Carola Westerlund, Gröna Fakta 6/2004
- Många kojor och mycket spring – att planera med barns perspektiv, Fredrika Mårtensson och Maria Kylin, Gröna Fakta 3/2005
- Rymlighetens betydelse för bostadsgården, Eva Kristensson, Gröna Fakta 4/2005

Internet

- www.kungalv.se, 2005-05-25

